

فصل سوم: ضمیمه سیاستی

چک لیست ارزیابی اثرات مقررات پیش نویس ضوابط کارگزاران رمز پول
(مطابق اصول OECD و تجارب بین المللی)

۱. تعریف مسئله و هدف مقرر

- مسئله مورد ادعا: بی نظمی بازار دارایی های دیجیتال و ریسک برای کاربران.
- هدف اعلامی: سامان دهی بازار، حفاظت از کاربر، ایجاد چارچوب نظارتی.
- مشکل: هدف تعریف شده کلی است و بدون سنجش مشخص (KPIs)؛ هیچ «معیار موفقیت» تعیین نشده است.

۲. شناسایی ذی نفعان

- کاربران خرد و حرفه ای → امنیت دارایی، سهولت دسترسی، شفافیت.
- کسب و کارهای کارگزاری → امکان فعالیت پایدار، جذب سرمایه، نوآوری.
- نهادهای حاکمیتی → (بانک مرکزی، مرکز ملی فضای مجازی، FIU، سازمان بورس، شورای رقابت، وزارت اقتصاد، وزارت ارتباطات، نهادهای انتظامی و ...) کنترل ریسک سیستمیک، جلوگیری از سوءاستفاده مالی.
- جامعه و اقتصاد کلان → اشتغال، سرمایه گذاری، اعتماد عمومی.

مشکل: سند فعلی مشارکت واقعی هیچ کدام از ذی نفعان را تضمین نکرده و آنها را در فرآیند نظرخواهی صرفاً به «ارسال نظر» محدود کرده است.

۳. گزینه های سیاستی (Policy Options)

۱. وضع موجود (Status Quo): ادامه فعالیت بدون مقرر جامع، نظارت موردی.
۲. مقرر پیشنهادی بانک (Draft): سخت گیرانه، متمرکز بر بانک ها، تضامنی بودن، سرمایه سنگین.
۳. گزینه تناسبی (Proportionate Regulation): چارچوب مبتنی بر ریسک، سرمایه پله ای، مشارکت چند نهادی، مسئولیت تفکیک شده.
۴. گزینه ترکیبی (Hybrid): اجرای تدریجی مقرر با ارزیابی دوره ای + تشکیل شورای مشورتی و بازوی اجرایی + نهاد صنفی خود تنظیم گر (SRO) در کنار بانک.

مشکل: بانک صرفاً گزینه ۲ را مطرح کرده و هیچ گونه بررسی تطبیقی یا سناریوی جایگزین ارائه نداده است.

iranblockchain.org

همراه: ۰۹۳۶۶۶۸۲۴۸۸

تلفکس: ۰۲۱ - ۹۱۳۰۰۰۷۷

نشانی: تهران، بزرگراه امیر

سرلشکر حسین لشگری،

پلاک ۳۱، ساختمان کارخانه نوآوری

کد پستی: ۱۳۹۱۹۵۵۴۱۶

info@iranblockchain.org

@iranblockchaincommunity

@iran_blockchain

۴. تحلیل هزینه-فایده (Cost-Benefit Analysis)

• کاربران:

- سود/احتمالی: افزایش ظاهر شفافیت.
- هزینه واقعی: محدودیت تراکنش، ریسک بلوکه شدن، خروج به بازار خارجی.

• کسب و کارها:

- سود/احتمالی: رسمیت بخشی.
- هزینه واقعی: سرمایه و سپرده سنگین، مسئولیت تضامنی، توقف نوآوری، ریسک ورشکستگی، انحلال، تقویت بازار زیرزمینی و شروع فعالیت غیررسمی کسب و کارها.

• نهادهای حاکمیتی:

- سود/احتمالی: افزایش قدرت کنترل بانک.
- هزینه واقعی: افزایش بار حقوقی (شکایات، ابطال مقررات)، تضعیف هماهنگی نهادی، بی‌اعتمادی اجتماعی.

• اقتصاد کلان:

- سود/احتمالی: ظاهراً ثبات بیشتر.
- هزینه واقعی: خروج سرمایه/نیروی انسانی، رشد اقتصاد زیرزمینی، کاهش نوآوری.

۵. تحلیل ریسک‌ها و جابجایی ریسک (Risk Transfer)

- ریسک عملیاتی: از کارگزار به مدیران (م ۲۸).
- ریسک فرااختیاری (OFAC/تحریم): از نهاد ناظر به کاربر (م ۳۳).
- ریسک نقدینگی: از سیستم بانکی به کارگزار (م ۳۰).
- ریسک حقوقی: از دولت به قوه قضائیه (م ۵۷ - ولی بدون طی مراحل قضایی).
- نتیجه: انتقال یک‌سویه ریسک‌ها به بازیگران ضعیف‌تر (کاربر و کسب و کار)، بر خلاف اصول تنظیم‌گری.

۶. آثار مقایسه‌ای با تجربه‌های بین‌المللی

- FATF: تأکید بر تناسب و رویکرد مبتنی بر ریسک؛ نه ممنوعیت مطلق.
- IOSCO: شفافیت در Delist و مکانیزم اعتراض؛ نه اختیار مطلق ناظر.
- MiCA (EU): کف سرمایه معقول + بیمه و صندوق جبران خسارت؛ نه سرمایه نجومی یا مسئولیت تضامنی.

۷. نتیجه گیری RIA

- پیش نویس فعلی فاقد تحلیل RIA است و اگر بدون اصلاح تصویب شود، هزینه های اجتماعی و اقتصادی آن بر منافع ادعایی می چربد.
- گزینه تناسبی (Proportionate Regulation) یا ترکیبی، از نظر هزینه-فایده برتر است.
- اجرای سند پیشنهادی بدون RIA، نقض آشکار اصول سیاست گذاری OECD و مغایر اصل مشارکت مؤثر ذی نفعان خواهد بود.

پیشنهاد:

بانک مرکزی موظف شود پیش از هر گونه تصویب، RIA کامل شامل گزینه های جایگزین، تحلیل کمی اثرات و سنجه های موفقیت منتشر کند.